№ 44 Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak·

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 44 (136) Hod II. Wilnia, 1 czerwienia 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Mižnarodnaja konferencija — u juli.

31 maja.

Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: U zawaroci Witczeta trywaje znaczny ahoń artyleryi i minamiotaŭ. Na poŭdni ad Skard adbity nastupleńnia niekolkich anhlickich rot. U wostraj sztykawoj bitwie adbity ŭ naczy ataki anhliczan miž Monszi i Žemap.

Front niamieckaho Naślednika: Uzdoŭž Szman de Dam i ŭ zaahodniai Szampani artyleryjskaja bitwa iznoŭ dajszła wialikaj siły. Na pałudziennym bierazi En uziaty paśia ŭzrywoŭ 40 pałonnych i niekolki kulemiotaŭ. Na ŭschodzi ad Oberiw uzlaty 50 pałonnych. U naczy na zachodnim bierazi Maasu—silny ahoń.

Uschodni teatr:

Biez pieramien.

Makiedonski front: U zawaroci Czernaj i na zachodnim bierazi Wardara ŭziaty niekolki pałonnych.

PIECIARBURH. (P.T.A.). U Odessi, u hłaŭnym luteranskim kaścieli sabraŭsia ŭsierasiejski niamiecki zjezd, na katory prybyli 3.000 dusz. Na kongressi, na mocy zhody miejscowaj rady rab. i sałd., užywali niamieckaj mowy.

PIECIARBURH. Minister strawawańnia, Plechanow, na zjezdzi predstaŭnikoŭ frontaŭ skazaŭ: Ciapier hasudarstwiennaj monopolii na zbožže prawiaści nielha. Narodu prydziecca peŭnie pierażyć jeszcze wialikszy kryzis zbožža, asabliwa aŭsa. Sielanie nie pryznajuć cany papierowych hroszy. Rasieja staić pierad katastrofaj, kali nasialeńnie, asabliwa wiaskowaje, nia kudzie prynasić achwiar.

PIECIARBURH (P.T.A.). Rada rab. i sałd. apawieszczaje:

»Kamjsija spaŭnicielnaho kamitetu rady rab. i sałd. razhledała sprawu padhatoŭki mižnarodnaj konfencii i na zasiedańni 28 maja za miejsco dla konfencii wybrała Sztokholm. Czas sazywa kamisija namieczaje miž 15 i 30 lipniem n. st., kali hołandzkaje biuro i bernski kamitet zhodziacca na heta».

BERN (W.T.B.). Francuski minister amunicii, Toma, prybyŭ u Jassy.

Wajennaho ministra Kierenskaho ždić tam-že hetymi dniami.

SZTOKHOLM. Pawodłuh słoŭ pryjechaŭszaho z Rasiei neutralnaho žurlista, u Rasiei raście ruch proci rewalucii. Apawiedańnia ab warunkach žyćc'a ŭ prawincyi wyzwali ŭ buržuazyjnych kruhach praŭdziwuju paniku. Los cara, katory ŭžo niekolki tydnioŭ siadzić u Pietrapaŭłaŭskaj krepaści, dzie dla czlenoŭ carskaj siamji pastawili asobnuju budoŭlu, wyzywaje pa ŭsiej Rasiei, asabliwaž miž duchawienstwam, wialikaje niespakojstwo. Treba adznaczyć, szto ŭsiudy panuje pierakonańnie szto ruch za byŭszaho cara wiaduć anhliczanie, a jeszcze bolej — francuzy.

LONDON. Rada rab. i sałd. apawieszczaje tut oficyalna, szto anhliczanie mieszajucca ŭ rasiejskije ŭnutrenyje sprawy, asabliwaž napaści »Times'a« na rasiejskuju demokraciju robiać ciažkaje ŭražeńnie ŭ Rasiei. U Nižniaj Pałaci z hetaj pryczyny liberały zajawili, szto »Times« atrymliwaŭ ad staroha rasiejskaho uradu hroszy.

ŽENIEWA. »Times« danosić s Pieciarburha, szto da trudnaści strawawańnia narodu dałuczajecca trudnaść dastawy ŭ fabryki syrych materjałoŭ. Pałažeńnie stanowicca jaszcze ciažejszym s pryczyny niepamiernych i hroznych damahańnioŭ rabotnikoŭ. Warožy stasunak miž rabotnikami i haspadaram uzrastaje.

ŽENIEWA. Paryžski hienerał-hubernatar apawieszczaje piereściarohu sałdatam, pryjechaŭszym na pabyŭku s pryczyny taho, szto jany, jak było zaŭważeno, pryłuczajucca da demonstracij zabastoŭszczykoŭ.

CURYCH. Jość znaki kryzisa ŭ anhlickaj wyszejszaj kamandzi, katoraja bytcym-to maje pierajści da francuskaho hłaŭnakamandujuczaho Petena. Z hetaj pryczyny peŭnie spynicca wiesnawoje nastupleńnie.

ROTTERDAM (W.T.B.). Prybyŭszyje siudy anhlickije matrosy kažuć, szto zabastoŭka ŭ Uliczu nie zakonczena. Nie paczalisia jeszcze raboty i ŭ Kowentry, Notinhemie i inszych miestoch.

BERLIN (W.T.B.). Uradowa. Nowyje ŭdaczy padwodnych łodak: u Paŭnocznym mory: 21.570 tonn. Miž zatoplenymi parachodami — 1 anhlicki pamoczny krejser i dwa parachody.

Wilnia, 1 czerwienia.

U hety czećwier, 31 maja, ŭ Wieni adbyłosia uroczystaje adkryćcie parlamentu, katory nie zbiraŭsia ad samaho paczatku wajny. Na hetaj sessii budzie razhledženo szmat wielmi ważnych spraŭ dzierżaŭnaho žyćcia Aŭstryi, a ŭ tym liku — sprawa buduczyny ukrainskaho narodu ŭ Haliczynie.

Jak wiadoma, adnaczaśnie z abjaŭleńniem niezaležnaści polskich ziamiel, adwajowanych centralnymi dzieržawami ad Rasiei, aŭstryjacki impieratar apawieściŭ, szto maje być wielmi paszyreno samaupraŭleńnie Haliczyny. Ale ŭ Haliczynie žywuć dwa narody, katoryje z daŭnych czasoŭ wiali miž saboj wostruju baraćbu, dyj wiaduć jaje ciapier. Heta—ukraincy, katoryje zanimajuć uschodniuju czaść Haliczyny, abnimajuczy i stalicznaje miesto Lwoŭ, i palaki, prażywajuczyje ŭ zachodniaj Haliczynie sa stalicaj Krakowam. Pierszyje — heta narod najbolsz sielanski i raboczy; jaho intelihiencija — jeszcze nia czyślenaja, raŭnujuczy da susiedzioŭ palakoŭ, katoryje majuć i wielmi czyślenuju intelihienciju, i swaich panoŭbahatyroŭ: ziemleŭłaśnikoŭ, fabrykantoŭ, kapitalistoŭ, i silny siaredni kłas. Z hetaho wyjszło toje, szto polskije kołonisty rassypalisia pa miestoch i panskich dwaroch u czysta ukrainskich ziemlach i, karystajuczysia swajej materjalnaj pierewahaj, zachapili biezmała ŭsiu ŭłaść nad ukrainskim narodam u swaje ruki. Probu „polskaho panawańnia“ my, biełarusy majem u naszym kraju, dyk nam iahczej, czym kamu, adczuwać i razumieć, jak žywiecca ukraincam pad ciažkaj rukoj polskich panoŭ. U swajej staranie ukraincy nia mieli ad ich nijakaj zaszczyty: mała taho, szto ŭ Haliczynie ŭsie urady znachodziacca ŭ polskich rukach, — dyk že palaki pierawažywajuć i ŭ sejmi halickim, i hetaj pierewahi dajszli jany dziakujuczy błahomu wybarnamu prawu. Jadyny ratunak i zaszczytu znachodziŭ ukrainski narod tolki ŭ wienskim parlamenci, dzie sabrany deputaty ad usich czyślenych narodaŭ Aŭstryi: tam hołas palakoŭ słaby, i parlament, stojuczy na hrunci sprawiadliwaści, nie raz zastupaŭsia za uciskanych ukraincoŭ Haliczyny. — Ale abiecanaje palakam paszyreńnie samaupraŭnych prawoŭ Haliczyny sulić pazbawić ukrainski narod i hetaj jadynaj zaszczyty: halickamu sejmu, ŭ katorym, jak skazano wyszej, pierewažywajuć palaki, majuć być dadzieny takije szyrokije prawy, szto wienski parlament užo nie zdaleje mieszacca ŭ halickije sprawy, a ŭsie jany buduć akanczacielna razwiazywacca na miejscu — ŭ sejmi.

Nia dziwa, szto ukraincy wielmi zaniepakojeny hetym. Kab nie papaści ŭ poŭnuju niawolu k palakam, jany dabiwajucca ciapier taho, kab Haliczyna była razdzielena na dźwie czaści: uschodniuju — ukrainskuju i zachodniuju polskuju, dy kab kožnaja czaść mieła by swoj asobny sejm. Tolki tady ŭ ukrainskim sejmie buduć pierewažywać ukraincy, i skonczycca panawańnie polskaho panstwa.

Sprawu paszyreńnia samaupraŭleńnia Haliczyny pawinien prawiaści ŭ žyćcio parlament, i hutarka ab hetym budzie na hetaj sessii. Tut i adbudziecca biazkroŭnaja, ale stanoŭczaja bitwa miž ukraincami i palakami, bo palaki nia choczuć wypuścić sa swaich ruk ukrainskije narodnyje massy, nia choczuć dapuścić razdziełu Haliczyny pawodłuh nacyonalnaści žycharoŭ.

Chto pierewažyć — my jaszcze nia wiedajem. Ale my žyczym naszym bratom-ukraincam dajści poŭnaj pabiedy, bo na ich staranie — praŭda, bo ŭ hetym czasi wyzwaleńnia narodaŭ deputaty ad usich nacyonalnaściej Aŭstryi ŭ parlamenci nie pawinny i nia mohuć umacawać panawańnia nad ukraincami ich adwiecznych worahoŭ.

»Boh pamože, proci siły
›Praŭda wyjdzie, jak z mahiły!«

Pryczyna niazhodliwaści.

Pad toj czas, jak u kožnym narodzi jaho buržuazija dumaje adno tolki ab swaich klasowych interesach, a ahulna-krajowymi sprawami zanimajecca akurat hetulki, skolki wymahaje jaje ŭłasnaja karyść—karyść niewialikaj žmieni ludziej zamožnych, materjalna zabaspieczenych,—dla proletaryatu sprawa ŭsiestaronniaho razwićcia kraju i ŭsich tworczych sił jaho—heta jość zabaspieczeńnie bytu mnohamiljonnych mass pracoŭnaho narodu. Z hetaj pryczyny wyjaŭlajecca rezkaja rožnica ŭ pahladach buržuazii i proletaryatu na buduczynu naszaho kraju.

Wiadoma, szto ŭ nas chryścijanskaja czaść buržuazii liczyć siabie, za małymi wykluczeńniami polskaj. Nacyonalnaja prynaležnaść jaje robić toje, szto jana bolsz zwiazana s polskaj-že buržuazijej u Polszczy, czym z usim naszym krajem i z narodam biełarus-

kim — pierewažna sielanskim i raboczym. A interes buržuazyjnaj Polszczy wymahaje, kab u naszym Kraju polskije fabrykanty i kupcy mieli-by dobry zbyt dla swaich tawaroŭ. Kab že kraj he'y sa słaba razwiŭszajsia pramyszlenaściu nia moh i ŭ buduczyni ŭsiestaronna razwiwacca, kab nia moh stwaryć swajej pramyszlenaści, jakaja dałaby tut, na miejscu, rabotu i chleb sotniam tysiacz naszych ludziej, — dziela hetaho polskaja buržuazija i dabiwajecca palitycznaho panawańnia nad nami. Nawuczenaja palitykaj carskaho samadzieržaŭnaho prawicielstwa, jana wiedaje, szto, majuczy ŭ rukach ułaść nad naszym krajem, polskaja buržuazija zaŭsiody zdaleje zabaspieczyć pierewahu swajej pramyszlenaści i swaim kupcom nad tutejszymi.

Druhaja pryczyna, jakaja ciahnie pad polskaje panawańnie tutejszuju polskuju buržuaziju, heta strach za swaju ziamlu. Usie naszy wialikije pany ziemleŭłaśniki — heta palaki, i siła ich asnowana na wialikich ziamielnych abszarach, katorymi jany ŭładajuć. Ahrarny ruch, jaki uzniaŭsia ŭ Rasiei i jaki dabiwajecca konfiskacii kazionnych, manastyrskich i dwornych ziamiel, nie daje im spać spakojna: jany bajacca, kab toj ruch u takoj ci siakoj formie nie pierakinuŭsia da nas. Woś, usia ich nadzieja na utrymańnie ŭ swaich rukach ziamli—heta i jość dałuczeńnie da Polskaj monarchii, dzie karaleŭskaje prawicielstwo pawinno budzie apiracca na panoch i nie daść ich pakryŭdzić...

Samo saboj jasna, szto massy tutejszaho raboczaho narodu, ŭsio roŭna, jakoj nacyonalnaści, nia mohuć spahadać wa ŭsim hetym polskaj buržuazii, tym bolej, szto žadańnia aposzniaj, rezka praciŭnyje interesam naszych rabotnikoŭ i sielan, piareczać i pryznanamu ŭsim świetam prawu kožnaho narodu i kraju žyć swaim asobnym žyćciom. Na hetym hrunci i baczym my ŭ naszym kraju rezki razdzieł: z adnaho boku staić polskaja buržuazija, polskaje panstwo; z druhoha — ŭsia massa nasialeńnia kraju, a ŭ hetym liku nawat tyje rabotniki, jakije kaliś wyjszli z biełaruskaj, abo litoŭskaj wioski, pryniali polskuju mowu i ciapier nazywajuć siabie palakami.

Miž tutejszaj polskaj intelihiencijej nam czasta dawodzicca czuć skarhi na biełarusoŭ, szto jany bytcym to wystupajuć proci polskaho panawańnia z nienawiści da palakoŭ. Ale heta—zusim pustaja hutarka: tut sprawa idzie nie ab prychilnaść ci nienawiść da druhich, a ab toje, kab zabaspieczyć naszamu narodu wolnuju, jasnuju buduczynu, kab niedapuścić paniawoleńnia tutejszych rabotnikoŭ i sielan polskaj buržuazijej, polskimi kapitalistami, fabrykantami, panami.

Hramadzianin.

U Wilni i wakolicach.

—s—

× **Hadaŭszczyna.** 31 maja była pierszaja hadaŭszczyna marskoj bitwy pry Skaggeraku. Pawodłuh sabranych tam marskich sił, heta była najwialikszaja bitwa ŭsich czasoŭ.

Kab pakazać heta, cikawa adznaczyś hetkije cyfry:

U bitwie pry Trafalgary anhlicki fłot mieŭ zabitych 499, a ŭ bitwie pry Skaggeraku — 6.104. Pry Trafalgary hiszpancy i francuzy mieli zabitych 4.522; niemcy pry Skaggeraku—2.414.

× **»Na Antokali«.** Trejci ŭžo raz biełaruskaja dramatycznaja družyna stawiła ŭ Cyrku na Łukiszkach hetu pjesu swajho kiraŭnika, p. F. Olechnowicza, ale treba pryznacca, szto trejci spektakl znaczna ustupaje pierszamu...

Hłaŭnaja pryczyna hetaho—toje, szto spektakl paczaŭsia lisznie pozna, i najbolsz žywy i jarki trejci akt pryjszłosia blizka na paławinu skaracić, kab zakonczyć jaho pierad dziesiataj hadzinaj i kab publika i artysty paśpieli wiarnucca da chaty pierad »Polizei-Stunde«. Adpali charakternyje tancy i wielmi žywaja aposzniaja massowaja scena.

Nia budziem kazać ab ihry artystoŭ, wystupaŭszych raniej, i zatrymajemsia nad wystupleńniem p. J. Kuczko, katoraja zamianiła zachwareŭszuju p. Menke ŭ roli Zośki. Hołas u jaje czysty i silny, ale niawyrableny, i ŭ hetym kirunku jej trebałob nad saboj dobra papracawać. Ihra dawoli naturalnaja i momentami žywaja; ale, naahuł, widać, jeszcze słaboje znajomstwo sa scenaj i niedachwat taho scenicznaho nerwu katory robić kožnuju rolu lohkaj i prystupnaj. Tym bolsz treba adznaczyć pracawitaść debiutantki, katoraja rolu Zośki apracawała staranna, zasłužyŭszy na sympatyczny pryjom u sabraŭszajsia publiki.

× **Biełaruski Klub.** U minułyj paniadziełak, na druhi dzień Trojcy, ŭ Klubie adbyłasia pierszaja wieczarynka ŭ nowaj haspodzi — byŭszaj sali »Ruty«, pry św.-Jurskim praspekci 22.

S pryczyny ciažkaj chwaroby kiraŭnika artystycznym addziełam, p. A. Wadzinskaho, spynilisia czasowa sympatycznyje muzykalnyje wieczary, i ŭ hetu subotu i niadzielu majuć być u Klubie tolki zwyczajnyje tancawalnyje zabawy.

Budziem spadziewacca, szto z wyzdaraŭleńniem p. Wadzinskaho naszy muzykalnyje i dramatycznyje siły daduć nam prawiaści u Klubie jeszcze nie adzin sympatyczny wieczar.

× **»Naszy pieśniary«.** »Wiln. Ztg.« drukuje ŭ pierakładzi nasz feljeton pad žahałoŭkam »Naszy pieśniary«.

× **„Chryszczeńnie“ małaka.** Władysłaŭ Sawicki, wul. Žaleznaj Chatki, asztrafowan na 150 m., Zofija Wasileŭskaja, Zareczcze 5, — na 50 m., Karalina Drahŭnowicz, Czekany, — na 20 m.

× **Kurs rubla:** Oficyalny — 2 m. 00 fen. za rubiel; u bankach pry pradažy — 2 m. 43 fen., pry kupli — 2 m. 47 f.

Pazyczkowaja kasa biare 6%.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za aposznije dni była (pawodłuh Celsija):

	najwysz	najniž.
30 maja	+28,5°	+ 14°

Oficyalny addzieł.

Apawieszczeńnie.

Ab najmie rabotnikoŭ.

Dziela publicznych rabot patrebny rabotniki mužczyny. Zajaŭlacca možna da 10 czerwienia 1917 h. 6 hadz. papał. u starym Ratuszu, Dominikanskaja 2, pakoj 86.

Padzionnaja płata dabrawolna pastupiŭszym na rabotu: nialetnim rabotnikam — darmowaja strawa i 1.40 — 1.80 m.; stałym rabotnikam 1.70 — 2.50 m., adliczajuczy 1 m. za strawu.

Aprycz taho rabotnikam može być dadziena padmoha dla siamji 0.50 m. u dzień, katorych nie wyliczajuć z zarabotnaj płaty.

Kali da naznaczenaho czasu nie jawicca patrebnaje czysło raboczych sił, dyk jany ŭ patrebnaj miery buduć uziaty pad prynukaj.

Uziatyje pad prynukaj cywilnyje rabotniki buduć atrymliwać pry darmowaj strawie tolki 0,30 m. Aprycz taho može być dadziena padmoha 0,50 m. siemjam žanatych rabotnikoŭ i takich, katoryje pawinny paddzieržywać czlenoŭ siamji.

Wilna, 28 maja 1917 h.

Der Stadthauptmann
Pohl.

Asoby, pražywajuczyje ŭ V i VI milicyjnych cyrkułach, jakije z jakoj-budź pryczyny dahetul nie majuć paszpartu Ob. Ost, pawinny jawicca ŭ swaje milicyjnyje cyrkuły — Piŭnaja 15 i Zarecznaja 16, kab wybrać paszparty.

Z USIAHO KRAJU.

„Tarhowaja pałata dla basejnu Niomana“.

Tarhowaja pałata ŭ Tylžy pryniała ciapier nazwańnie »Tarhowaj pałaty dla basejnu Niomana«. Hetym nazwańniem jana chocze adznaczyć ekonomicznuju zwiaź miž usimi ziemlami ažno da uścia ŭ basejni Niomana. Rehulacija biełaruskaj nacyonalnaj raki da Hrodni abiarnuła-by Nioman u niezwyczajna ważnuju arteryju dla tarhoŭli i pramyszlennaści, i Koŭna stałasia-by hłaŭnym pieredatacznym punktam miž Uschodniaj Prusijej i ziemlami Ober Ost.

Padatak z dziczyny.

Ad 1 maja spažyŭczy pawinny płacić specyalny padatak za dziczynu: za wialikszuju — 1.50 m. za kilogr., za zajcoŭ — 3 m. za sztuku, za ptactwo — zaležnie ad wieliczyni i gatunku — ad 2 m. da 75 fen. Za dzikije kaczki padatku płacić nia treba.

Falszywyje hroszy.

U naszym kraju zjawilisia falszywyje 10-fenihowyje i 3 kapiejecznyje manety. Jany adbity nie zusim czysta i nie zusim kruhłyje.

SWISŁOCZ. 5 czerwienia ŭ tutejszaj biełaruskaj wuczycielskaj seminaryi adbuducca wypusknyje ekzamieny.

Hety kurs słuchało 25 wucznioŭ (12 dzieŭczat i 13 chłapcoŭ). Zdaŭszyje dobra ekzamin wuczycieli buduć naznaczacca ŭ szkoły ładženaj u miežach upraŭleńnia Biełastok-Hrodnia biełaruskaj szkolnaj sieci.

BIEŁASTOK. Centralnaja kooperatywa u swajej sprawozdaczy daje hetkije cyfry: Ahulny abarot 213.839 m. 36 fen., czysło czlenoŭ — 444.

Mužyk.

Ja — mužyk, biedak pachiły,
Usie ŭščuwajuć mužyka.
Ciahnuć kroŭ z jaho i žyły,
Nadrywajuć jaho siły, —
U mazaloch jaho ruka.

Ja — mužyk, ja — syn pakuty;
Na miakinie wyras ja;
Hičanami puzo ŭzduto,
Nohi ŭ łapciki abuty,
Biedna opratka maja.

Ja — mužyk, ja — syn biadnoty, —
Nie dajem i nie dasplu,
Hnusia cižarom raboty,
Dzień pracuju za dwa złoty.
Zdzieki ŭslakije ciarplu.

Ja — mužyk, nia čuju zwonu;
Tolki jeść mianie červiak:
Ci nia chłusić pop z amwonu,
Što caru Boh daŭ karonu?
Tut što-niebudź dy nie tak...

Ja — mužyk, a honar maju,
Hnusia tolki da pary;
Ja maŭču, pakul trywaju,
Ale skora zahukaju:
— „Bomy, chłopčyki, biary!“

Jakub Kołas.

Naszy pieśniary.

3. Ciška Hartny.

Miž pieśniarami «maładoj Biełarusi» pierewažywaje ideologija sielanskaja: najbolš paetoŭ i pieśniaroŭ daje biełaruskaja wioska. I Kupała, i Kołas, i cely rad pieśniaroŭ mienszaj miery apiewajuć rodnuju wiosku, ŭ katoraj jany radzilisia, ŭzraśli i prawodzili wialikszuju czaść swajho žyćcia,—i ŭsie ich ideały zwiazany z ziamloj. Ale, naradziŭszysia na wioscy, biełaruski ruch da adradžeńnia skora zachapiŭ i miestowyje elementy —rabotnikoŭ, ramieśnikoŭ, intelihientoŭ. I ŭ maładoj biełaruskaj literatury znachodzim tak-že dawoli wydatnych predstaŭnikoŭ rabotnickaj ideologii.

S-pamiž aposznich zwiertaje na siabie uwahu pieśniar-rabotnik Ciška Hartny.

«Ja—pisaŭ jon u swajej aŭtobiohrafii ŭ 1912 hadu *) — jadyny syn biednych mužykoŭ z m. Kapyla (Minskaj hub.), byŭszych mieszczan, prawasłaŭny, radziŭsia ŭ 1887 h. Ranniaje dziectwa prawioŭ doma na rukach babki pa matcy i dwoch dziadoŭ—pa baćku i pa matcy, katoryje mianie duža lubili. Kali mieŭ 12 hadoŭ, baćka addaŭ mianie za pastucha u swajo miasteczka, dzie ja prasłužyŭ piać hadoŭ. Letam haniaŭ u pole, a zimoj wuczyŭsia: spaczatku ŭ «darektara», a paśla ŭ narodnym i dwukłasnym wuczyliščach. Skončyŭ hetyje škoły, majučy hadoŭ 17, i, nie zachacieŭszy hatowicca ŭ seminaryju, ja schadziŭ u Kijeŭ, skul kali wiarnuŭsia, byŭ zachoplen aswabadzicielnym rucham, katory wyrabiŭ u mianie taki pahlad na žyćcio: čeławiek, kali nie pracuje, nia može być praŭdziwym čeławiekam, jak poŭny naślednik budučaho lepšaho žyćcia. Z hetym pahladam ja i pajšoŭ wučycca za harbara (što skury na boty wyrablaje); wybraŭ hetaje remiasło zatym, što ŭ toj čas ramieśniki-harbary ličylisia ŭ našym miastečku «pieredawymi ludźmi». Potym, u 1908 h., probawaŭ pastupić u wučycielskuju seminaryju ŭ Nieświžy, dzie ŭžo zdaŭ byŭ dobra ŭsie egzaminy, i tolki nie pryniali mianie tam dziela taho, što nie predstawiŭ «świdziecielstwa a błahanadziožnaści». Takim sposabam, zhubiŭšy možnaść wučycca dalej, ja astaŭsia harbarom i pačaŭ čytańniem dapaŭniać swaju praświetu. U kancy 1908 h. paznaŭsia z biełaruskim rucham i praniknuŭsia im usiej dušoju. Pisać mieŭ nachilnaść z maładych hod i šmat napisaŭ wieršaŭ i apawiedańnioŭ pa rasiejsku. U

*) Hl. „Maładaja Biełaruś“, ššytak 2, 1912 h.

BIEŁASTOK. U tuju niadzielu milicija zławiła 48 chłapcoŭ, katoryje zanimalisia kradziežami s kiszenioŭ.

HRODNIA. Mirawy sud dahetul nałažyŭ tut kala 900 sztrafoŭ za niejaŭku na punkty dziela aczystki ad woszy. Sztrafy — ad 3 da 10 rub.

HRODNIA. Tarhoŭcu K. pry wialikaj Troickaj wul. niewiadomyje zładziei »aczyścili« kwateru. U ich ruki papało kala 5.000 m. — rasiejskimi i »niamieckimi« rublami i markami.

PARECZCZE. Miž Pareczczem i Druzkienikami uzniaŭsia wialiki pažar, katory szybka szyryŭsia ad suszy. Ureszci starańniami tutejszych žycharoŭ i sałdatoŭ jaho ŭdałosia zatuszyć. Kažuć, szto ahoń zakinuli płytniki.

WASILISZKI. Miasteczko Zadubje i dwor Bahdanoŭszczyna adhetul naležać da Wasiliskaho pawietu.

RADUŃ. Miasteczko Szumy adhetul naležyć da Raduńskaho pawietu.

BILWINOWO. Za nieumysny padpał kabieta B. zasudžena ŭ wastroh na 4 mies.

KOŬNA. Stadthaŭptmann predłahaje padwazić u nieahraniczenaj miery pradukty, miaso i t. p. i pradawać miestowamu uradu abo mieniać na cukier i harełku.

ŽŁOBIN, Sejnensk. paw. Sielanin Jazep Rynkiewicz nie pawioŭ swajho kania na ahlad. Mirawy sud zasudziŭ jaho na 500 m. sztrafu i zahadaŭ konfiskawać kania.

MITAWA. U Kurlandzkim Krajowym muzei znajszli zakinutuju marmurowuju haławu kabiety, bolsz czym naturalnaj wialiczyni, niezwyczajnaj krasy. Zdajecca, szto heta haława Afrodyty. Jana ŭ wielmi dobrym stani.

Rewolucija u Rasiei.

BERN. „Dień" pisze:

Rada rab. i sałd. pasłała Kierenskamu pratest proci prykaza jaho pa armii, ŭ katorym haworycca ab patrebi nowaho rasiejskaho nastupleńnia na fronci. Rada rab. i sałd. kaže, szto zadacza Rasiei — dabicca paczesnaho mira biaz nowaho pralićcia krywi.

PIECIARBURH. Zajawu kadeckaj partyi ŭsie ŭwažajuć za žadańnie anneksii i sprobu apraŭdać Milukowa.

«Birž. Wied.» dumajuć, szto kadety paśla wychadu z uradu swajho haławy pryhataŭlajucca pierakinucca da opozycii. Socyalistycznyje hazety wostra wystupajuć proci ich.

LUGANO. «Stampa» danosić:

«Na hienerała Aleksiejewa, katory ŭ swajej pramowi ŭ hłaŭnaj kwatery nazwaŭ žadańnie mira biez anneksij i kontrybucij utopicznaj frazaj, napadajuć wostra ŭsie socyalistycznyje hazety, bo jon, zamiest słuchać uradu, krytykuje jaho».

Zjezd sielan biezmała ŭsiemi hałasami pryniaŭ rezoluciju, ŭ katoraj haworycca:

„Daŭniejszy stan, wiadomy pad imiem aružnaho mira, pawinien sczeznuć. S pryczyny taho, szto zmahańnie za sprawiedliwy mir može być tolki miž-nacyonalnaje, zjezd adkidaje dumku ab separatnym miry. Sielanie, jakije znachodziacca u armii, pawinny praniknucca dabrawolnaj dyscyplinaj i baranić rewalucyjnuju Rasieju da aposzniaho".

LONDON. Pawodłuh wiestak s Pieciarburha, bajacca, szto krajnije lewyje paŭstanuć proci hieneralissimusa Aleksiejewa. U „umiarkawanych" kruhach damahajucca, kab na miejsco hłaŭnakamandujuczaho byŭ wiernien Mikałaj Mikałajewicz. Za jaho stajać kazaki, katoryje, jak i jany, nia choczuć radykalnaj razwiazki ziamielnaj sprawy.

Kniaź Krapotkin i jaho pryjacieli naładzili ŭ Londoni kamitet, kab znajomić anhlickaje hramadzianstwo s pałažeńniem u nowaj Rasiei.

PIECIARBURH. Socyalist Awksientjew, katory, jak palityczny emihrant, pražywaŭ dahetul u Francii, naznaczen za pamocznika ministra zahranicznych spraŭ. Inszyje socyał-demokraty buduć naznaczeny na druhije wysokije miejscy.

KIJEU. Kierenskij, buduczy tut, zajawiŭ, szto rasiejskich pasłoŭ u Londoni i ŭ Paryžy biaruć nazad, i szto ŭ Pieciarburzi budzie naznaczen nowy pasoł. Na hetaje miejsco naznaczajecca Bryan.

LUGANO. „Corr. d. Sera" danosić s Pieciarburha, szto wajenny minister zahadaŭ mnohim fabrykam, skonczyć wyrabotku amunicii i ŭzlacca za sielska-haspadarskije maszyny, kab zmahacca sa spažyŭnym kryzisam.

SZTOKHOLM. „Now. Wr." pisze:

«U Rasiei nima chleba ŭ miestoch, nima i na fronci. Sielanie nie dawierajuć ni radzi sał. i rab., ni tymczasowamu uradu i nie padwoziać žyta na czyhunki. Prybližajecca prywid hoładu sa swaim paśledztwam: niedajedańniem armii. Rewalucija paczałasia krykami «chleba!» i woś iznoŭ u czasi wulicznych demonstracij czuwać kryki: «dajcie nam chleba!» U wialikim czyśle prowincyalnych hazet s 30 hubernij rysujecca abraz poŭnaj anarchii ŭ impieryi».

LUGAGNO. „Corr. d. Sera danosić s Pieciarburha:

Ruch miž nacyonalnaściami Rasiei staŭsia ahulnym. Na piersym miejscy stajać ukraincy, u katorych usie kłasy zachapiło žadańnie niezaležnaści. Predstaŭniki ukraincoŭ na sielanskim zjezdzi ŭ Pieciarburzi padali rezoluciju, žadajuczy mira biez anneksij i kontrybucij i trebujuczy, kab rasiejski urad prymusiŭ sajuźnikoŭ prystać na hety pahlad. Dalej ukraincy trebujuć asobnaho predstaŭnictwa dla siabie na mirnym kongressi i orhanizacii toj-czas wajennych czaściej s sałdatoŭ ukraincoŭ. „Dziela hetaj mety — kaže rezolucija — treba nаładzić asobny mobilizacyjny addzieł u hieneralnym sztabie".

KIJEU. Ukrainskaje Biuro danosić:

S pryczyny niapeŭnaho pałažeńnia ziemleŭłaśniki nia choczuć wyrabiać swaich ziamiel.

Wydan prykaz ab pamienszeńni wydaczy praduktoŭ armii.

SZTOKHOLM. U Finlandii uzmacowywajuć rasiejskije harnizony. Heta — rezultat ruchu finlandcoŭ da wyzwaleńnia.

Jak, danosiać, Kierenskij atrymaŭ wiestku ab tajnych naradach u Helsngforsie finlandzkich, ukrainskich i litoŭskich predstaŭnikoŭ ab niezaležnaści.

Danosiać, szto budzie pawialiczeno czysło wojsk także ŭ Litwie (?) i Ukrainie.

„Now. Wr." danosić, szto ŭ Ramanoŭskim porci, na Murmanskim bierazi, wysadziłosia 500 francuskich sałdatoŭ. Heta — nowy krok dziela systematycznaho zachwatu sajužnikami rasiejskich portaŭ.

SZTOKHOLM. „Dień" danosić, szto za aposzni tydzień z Rewela wyjechało 10.000 dusz sa ŭsim swaim dabrom. U Narwie narod hetak sama rychtujecca ŭciakać.

LONDON (Reŭter). Czlen anhlickaho ministerstwa, predstaŭnik rabotnikoŭ Henderson, wyjechaŭ u Rasieju ŭ ważnaj sprawi. Jaho miejsco da pawarotu zajmiać predstaŭnik rabotnikoŭ Barn.

SZTOKHOLM. Hazetnyje wiestki ab zaniaćci japoncami Władywastoku i Charbina—falszywy. Praŭda tolki toje, szto czysło japonskich predpryjemstw u tych miestoch u aposznim czasi szmat uzrasło.

PIECIARBURH (W.T.B.). U Worونiežy sałdaty paśla pramowy ministra finansoŭ Szingariowa zajawili, szto jany adrekajucca ad pawyszeńnia pensii i hatowy ŭ kožyn moment iści u akopy.

Usie byŭszyje na schodzi pryniali rezolucii ab tym, szto treba razłažyć padatki na zamožnyje stany.

CARYCYN (na Wołzie). Szajka zbuntawaŭszych sałdatoŭ zažadała 1½ miljona rub. kontrybucii i zachapiła ŭsie parachody ŭ porci.

LONDON. „Times" danosić s Pieciarburha, szto kijeŭskije „studenty" zrabili wializarnuju demonstraciju za konstytucyjnuju monarchiju.

PIECIARBURH (P.T.A.). Pieciarburskaja uprawa zwiarnułasia da uradu s prajektam zawiaści ŭ Rasiei gregorjanski kalendar (nowy styl).

Z usiaho świetu.

PARYŽ (W.T.B.). Nacyonalnaja rada francuskich socyalistoŭ pastanawiła pasłać u Sztokholm delehaciju dziela supolnaj sproby pryhatawać mir. Hety mir pawinien być zhodliwy s pastanowami socyalistoŭ i rewolucyjnych partij.

BERN. Na massowym schodzi zabastawaŭszych maszynistoŭ u Liwerpuli pastanoŭleno niewialikaj pierewahaj hałasoŭ iznoŭ prystupić da raboty. Rezolucija heta pryniata s tej umowaj,

---

«Našaj Niwie» pačaŭ drukawacca ŭ kancy 1908 h.

«Ciapier pracuju ŭ harbarni i zarablaju 6 rub. na tydzień pry dziesiaci-hadzinnym rabočym dniu i hadkich warunkach pracy».

Aŭtobiohrafija heta była napisana ŭ časach panawańnia ŭ Rasiei samadzieržawija, i Ciška Hartny nia moh uspamianuć ab niekatorych asabliwa charakternych momentach swajho žyćcia. Nia moh uspamianuć ab tym, što byŭ adnym z najbolš čynnych členoŭ socyał-demokratyčnaj rabotnickaj orhanizacii ŭ rodnym Kapyli, što wioŭ tamaka tajna rukapisny rabotnicki žurnał «Hołas niza», zwiarnuŭšyj asabliwuju uwahu Maksima Gorkaho, a paśla — hetak sama rukapisnuju «Wolnuju dumku». Nia moh uspamianuć, što, karystajučy z wialikaj pawahi miž tawaryšami-rabotnikami, jon zdaleŭ i ich pryciahnuć da biełaruskaj sprawy, i ŭ rezultaci kapylskaja socyał-demokratyčnaja rabotnickaja orhanizacija pasłała ŭ soc.-dem. frakciju trejciaj dzieržaŭnaj dumy deklaraciju, damahajučysia pryznańnia nacyonalnych prawoŭ biełaruskaho narodu, nacyonalizacii škoły i t. p. Dyj šmat ab čym nia moh pisać Ciška Hartny pad tyje časy reakcii, i tolki ciapier možem pryadkryć niekatoryje momenty z jaho žyćcia, katoryje charakteryzujuć jaho ideologiju šmat jarčej, čym jaho karotkaja aŭtobiohrafija.

«Ja rabočy—harbar,
Rycar pracy ciažkoj
I z žaleznaj dušoj,
S sercam zyrkim, jak žar»,

piše jon ab sabie u wiazancy wieršoŭ, nadrukowanych u 2 sšytku «Maładoj Biełarusi». Pačućcio swajej siły—siły ŭsiaje rabočaj siamji, katoraja swaimi mazalistymi rukami tworyć skarby świetu,—heta asnaŭny matyŭ piesień Ciški Hartnaho. U tych pieśniach («Pieśnia harbara» i inš.) žyćcio burlić žywoj krynicaj. U jaho waczach i

«...luboŭ to nia zyk
Ad pustoha słaŭca,
A luboŭ—światy kryk
Maładoha žyćcia!»

Duša pieśniara wostra adčuwaje ucisk putaŭ, u jakich žywie ŭwieś rabočy narod i sam pieśniar, i jaho

«Serce świetu choče,
Jamu woli treba,
Piesień, ščaścia, krasak,
Šyrokaho nieba»

Paet nia može znajści ščaścia ŭ šerym budnym žyćci padniawolnaho čeławieka; jon rwiecca da baraćby, da zmahańnia za wolu:

«Nie prašu spakoju, nie prašu zabyćcia,
Bo žyćcio zaŭsiody ŭ cišy zamiraje,—
A prašu ja bury, bo iz bury žyćcie
S siłaju mahučaj bicca pačynaje»

Lohka zrazumieć, szto ciažkije warunki bytawańnia zabiwali u Ciški Hartnaho mnoha žywych parywoŭ i prynasili jamu szmat horkich minut upadku enerhii, sumlewańnia; woś u inšych wieršach jon horka žalicca na swaju słabaść, na trudnaść prawiaści ŭ žyćcio swaje ideały («Ja ništo» i inš.). Ale ahulny ton paezii jaho žywy, bodry, dyj hetamu adpawiedaje budowa wieršu—najbolš karotkaho, z rytmam, napaminajučym šybkije ŭdary mołata, ci ruch harbasrkaho skrebła.

Papaŭšy ŭ atmosferu rabotnickaho žyćcia, Ciška Hartny, adnak, nie zabyŭsia ab wioscy. Jon lubić rodnuju pryrodu, apiewaje ŭ wieršach i apiswaje prozaj (apisańnia wandroŭki «Pa twaru Biełarusi» i inš.). Ale ideały jaho nie układywajucca ŭ ramki žadańnia ziamli, jakoje stanowić adznaku pieśniaroŭ wioski: Ciška Hartny — pierš za ŭsio proletaryj, świadomy swaich klasowych interesoŭ i hatowy addać usie siły swaje za wyzwaleńnie pracy ad panawańnia kapitału.

Anton Nowina.

szto parahraf ab nabory ŭ sałdaty rabotnikoŭ, jakije pracujuć u fabrykach amunicii, budzie skasowan. Mienszaść damahałasia bastawać dalej, ažno pakul prawicielstwo nie skasuje hetaho parahrafu, i tolki tady prystupić da raboty.

BERN (W.T.B.). U anhlickaj Nižniaj Pałaci Llojd Džordž pryznaŭsia, szto niezdawolstwo rabotnikoŭ robić prawicielstwu mnoha kłapotaŭ. Z hetaj pryczyny prawicielstwo pastanawiło naznaczyć śledczuju kamisiju, kab dajści pryczyn niezdawolstwa ·i zniszczyć ich reformami. Kiraŭnikam rabotnikoŭ, katoryje ŭ czasi zabastoŭki na Klejdzie ŭ marcy 1916 h. byli wysłany, pazwoleno wiarnucca ŭ rodnuju staranu.

PARYŽ. Ab zabastowacznym ruchu «Figaro», «Gaulois» i «Action Française» piszuć z wialikaj trywohaj: Kali zabastoŭka zrobicca ahulnaj, dyk jana budzie mieć charakter zmahańnia za mir.

Hazety damahajucca ad uradu enerhicznych krokaŭ.

Pałata deputatoŭ zaćwiardziła prajekt zakona, pawodłuh katoraho rabotnicy ŭ hasudarstwienych szwalniach zwalniajucca ad raboty ŭ subotu pabiedzi.

TEŁEHRAMY.

Niamieckije apawieszczeńnia.

29.V. Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: U zawaroci Witczeta uzmacawaŭsia ahoń. Hetak sama na kanali Labasse i na paadzinokich adrezkach naabapoł Skarp.

Front niamieckaho Naślednika: Francuzy prabawali ŭ naczy nieŭspadzieŭki atakawać naszy pazycii kala chutara Irtebiz i młyna Wokler, ale byli adbity naszymi wartami.

Uschodni teatr.

Na niekatorych adrezkach frontu iznoŭ ažywiłasia bajewaja rabota. My liczymsia z mahczymaściu rasiejska-rumynskich atak.

Makiedonski front: U zawaroci Czernaj ahoń krapczeŭ. Na zachodnim bierazi Wardara boŭhary adbili nastupleńnie niekolkich anhlickich rot.

30.V. Zachodni teatr.

Uwieś dzień znacznaja rabota artyleryi na adrezku Witczeta. Nastupleńnia anhliczan na fronci Artua i francuzoŭ—proci Szmen de Dam adkinuty.

Zachodni teatr:

Pałažeńnie biez pieramien.

Austryjackije apawieszczeńnia.

WIENA. 28.V. Italjanski teatr: Bitwy na Izonco ŭczora [szmat asłabieli. Siahońnia ranicaj worahi na płoskahoryi Karst, u wakolicach Jamjano, trojczy prabawali nieŭspadzieŭki napaści na naszy linii, ale jany byli adkinuty, utraciŭszy 6 aficeroŭ, 300 sałdatoŭ i 2 kulemioty. Italjanskije kołonny, atakawaŭszyje proci Konstanjewicy, razbity naszym ahniom. Hetym razam straty worahoŭ na Izonco znaczna pierajszli mieru strat u raniejszych bitwach. Wakolicy pierad naszymi pazycijami zasypany italjanskimi trupami.

WIENA. 29.V. Italjanski teatr: Paśla cichaj niadzieli, ŭczora iznoŭ razharełasia batalija. Paśla mahutnaho ahnia artyleryi, na ŭsim fronci paczalisia ataki worahoŭ. Szmat dzie dachodziło da wostrych bitw na sztyki, katoryje trywali i ŭ naczy. Nasz front usiudy astaŭsia nienaruszeny, nia hledziaczy na ŭsie staraŕnia worahoŭ. Na poŭnaczy ad Gercu my ŭ czasi ataki italjancoŭ uziali ŭ pałon 200 dusz. Na pałudni ad Jamjano worahi ŭczora iznoŭ atakawali czatyry razy i, aprycz krywawych strat, utracili pałonnymi 15 aficeroŭ i 800 sałdatoŭ. Ad paczatku batalii na Izonco ŭziaty ŭ pałon 14.500 italjancoŭ.

WIENA. 30.V. Uschodni teatr: znacznaja bajewaja rabota ŭ Uschodniaj Haliczynie.

Italjanski teatr: Na Izonco dawoli cicha. U wieczary italjancy prabawali prarwacca wialikimi siłami kala Wodicy. Ataka złomlena pad naszym ahniom. Hetak sama skonczylisia i ataki proci Jamjano.

Kala wajny.

BERLIN (W.T.B). Za aposzni czas na ŭschodnim fronci wyjaŭlajecca bolsz enerhicznaja czynnaść latunoŭ worahoŭ. U adkaz na kinutyje imi bomby my kinuli bomby na skład amunicii ŭ Padhajcach. Na wostry ahoń worožaj artyleryi na Smotrecu i na adrezku Mestekanesti my adkazali tym-že samym.

LONDON (Reŭter). Uradowa: Latuczaja eskadra worahoŭ, złožanaja blizka s 16 samalotaŭ, atakawała ŭczora wieczaram pałudzienna ŭschodniuju Anhliju. Blizka ŭsie szkody datknuli adno miesto; pry hetym zabity 76 asob (27 kabiet i 23 dziaciej) i ranieny 174 asoby (43 kabiety i 19 dziaciej), dy ciažka paciarpieli mahazyny i damy.

Admiralicejstwo danosić, szto strełami zbity 3 samaloty worahoŭ.

AMSTERDAM. Jak danosić z Londona Reŭter, u czasi aposzniaho niamieckaho nalotu najwialikszyje straty mieŭ Folkston. Czysło zabitych dachodzić 66 dusz.

BERLIN (W.T.B.). Adna z naszych latuczych eskadr kinuła na anhlicki tabor pry Arras 3 000 kilogr. uzryŭczatych materjałoŭ, ad katorych uznialisia wialikije pažary.

BERLIN (W.T.B.). 25 maja naszy marskije latuny zbili dwa samaloty worahoŭ.

26 maja try naszy marskije latuny sustrelisia s 4 francuskimi latuczymi łodkami i zbili ŭsie czatyry. Wyratawany 4 aficery i 2 unteraficery; reszta utanuła. Uziata adna francuskaja latuczaja łodka.

25 maja adna z naszych padwodnych łodak zbiła anhlicki marski samałot i pałaniła 2 latunoŭ.

BERN. Ahulnyje straty u anhliczan aficerami ŭ bitwie na Arras da 20 maja dachodziać 4.649 dusz. Pawodłuh hetaho treba liczyć, szto straty sałdatami dachodziać 179.000 dusz.

BERLIN (W.T.B.). Nowyje ŭdaczy padwodnych łodak u Atlantyckim akiani i Anhlickim kanali: 26.000 tonn.

Nowyje ŭdaczy ŭ Siarodziemnym mory: zatopleno iznoŭ 50.000 tonn.

BERLIN (W.T.B.). Ad paczatku wajny da 31 maja sajuźniki utracili 252 wajennyje parachody jomkaściu razam 890.765 tonn. U tym liku anhlickich 155—671,700 tonn.

BERLIN (W.T.B.). Nowyje ŭdaczy padwodnych łodak u Anhlickim kanali i Paŭnocznym mory—27.000 tonn.

WASZYNGTON. Francija i Anhlija dla słabie i swaich sajuźnikoŭ atrymajuć pazyku 745 miljonaŭ dollaroŭ.

Hienerał Perszyng z dywizijej czynnaj armii, 1 pałkom marskoj piachoty i 9 pałkami sapioraŭ pajedzie na francuski front.

Magiczny kwadrat.

(Hl. № 39 „Homana").

Razwiazka:

sz	p	a	k
p	a	w	a
a	w	io	s
k	a	s	a

Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej